

Sygn. akt III AUa 382/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Jacek Chaciński
Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2021 r. w Lublinie

sprawy T. Ś. (1)

przeciwko Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego

o umorzenie należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego

na skutek apelacji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 18 marca 2021 r. sygn. akt VIII U 624/20

oddala apelację.

--	--

Sygn. akt III AUa 382/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zmienił decyzję Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego w ten sposób, że umorzył T. Ś. (1) należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego oraz 5 % opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością Funduszu w łącznej kwocie 16 695,00 złotych.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

T. Ś. (1) urodził się w dniu (...). Z wykształcenia jest tokarzem. Wnioskodawca ze związku małżeńskiego z A. Ś. ma dwoje dzieci – syna A. urodzonego w dniu (...) i córkę E. urodzoną w dniu (...).

Skarżący nie wywiązywał się z ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego, w związku, z czym orzeczeniem Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 30 września 1997 roku, w sprawie sygn. akt VI RC 1475/97, na rzecz syna A. i córki E. zostały ustalone alimenty po 150 złotych na rzecz każdego z nich. Na mocy decyzji z dnia 17 kwietnia 1998 roku wypłatę alimentów podjął w zastępstwie T. Ś. (1) Fundusz Alimentacyjny.

W dniu 10 grudnia 2019 roku T. Ś. (1) złożył wniosek o umorzenie wszelkich należności względem likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego. Likwidator Funduszu Alimentacyjnego ustalił, że zadłużenie wnioskodawcy na dzień złożenia wniosku o jego umorzenie wynosiło, łącznie z 5% opłatą na pokrycie kosztów związanych z działalnością Funduszu, 16.695 złotych i zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 6 lutego 2020 roku odmówił umorzenia należności.

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, że T. Ś. (1) pracował w zawodzie do 1993 roku, po czym dorywczo pracował na budowach (zeznania wnioskodawcy). Uchylił się od ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego, wobec czego wyrokiem Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 2 grudnia 1999 roku, w sprawie sygn. akt IV K 985/99 został skazany za popełnienie przestępstwa, którego znamiona są opisane w treści art. 209 § 1 kodeksu karnego, na karę roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na okres trzech lat.

W dalszym okresie czasu wnioskodawca dwukrotnie otrzymywał karę pozbawienia wolności (rok, a następnie 18 miesięcy) w zawieszeniu za znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad żoną i dziećmi. Z uwagi na fakt, że skarżący nie chciał poddać się terapii odwykowej, zarządzono wykonanie orzeczonych kar pozbawienia wolności. Z tego powodu wnioskodawca nie mieszka z żoną od 2012 roku i od tego czasu małżonkowie pozostają w fatycznej separacji.

T. Ś. (1) opuścił zakład karny w 2014 roku. Od dnia 22 września 2015 roku do chwili obecnej przebywa we wspólnocie osób bezdomnych, niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi, prowadzonej przez Stowarzyszenie (...). Stowarzyszenie jest organizacją pożytku publicznego. Zapewnia mieszkańcom pełne utrzymanie oraz specjalistyczne wsparcie socjalne, terapeutyczne i psychiatryczne. Pobyt w placówce nie jest ograniczony czasowo, zależy jedynie od woli mieszkańca i przestrzegania obowiązującego regulaminu. Oprócz faktu bezdomności motywem wnioskodawcy do zamieszkania w domu prowadzonym przez Stowarzyszenie (...) była chęć zaprzestania spożywania alkoholu, a jednym z obowiązujących w Stowarzyszeniu zakazów, jest całkowity zakaz spożywania alkoholu.

Wnioskodawca otrzymuje od Stowarzyszenia (...) świadczenie socjalne w wysokości 400 złotych miesięcznie. Pieniądze przeznacza na swoje drobne potrzeby, a nadto oszczędza je z przeznaczeniem na prezenty dla wnuków.

Nie posiada żadnych innych źródeł dochodu. Nie korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Z racji zamieszkiwania w Stowarzyszeniu (...) z nikim nie pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, nie ma nikogo na utrzymaniu i nie ponosi żadnych wydatków związanych ze swoim utrzymaniem. Poza zaległościami na rzecz likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego nie ma żadnych zobowiązań pieniężnych. Nie dysponuje majątkiem ruchomym i nieruchomym, nie posiada żadnych wierzytelności.

Podopieczni Stowarzyszenia (...) wykonują na rzecz Stowarzyszenia różne prace, pomagając w jego utrzymaniu. Stowarzyszenie prowadzi między innymi zbiórki różnych rzeczy, które następnie są sprzedawane w prowadzonym sklepie z rzeczami używanymi. Wnioskodawca pod kierunkiem S. B. pracuje w magazynie sklepu, zajmując się belowaniem i sortowaniem odzieży. Nie wykonuje ciężkich prac.

Pobyt w ośrodku dał pozytywne rezultaty – wnioskodawca nie spożywa alkoholu i nie pali papierosów. Nawiązał kontakt z żoną, odwiedza ją, a dorosłe obecnie dzieci odwiedzają go w ośrodku. W ocenie pracownika socjalnego ma dobry kontrakt ze swoimi dziećmi i wnukami.

W ocenie Stowarzyszenia wnioskodawca nie ma jednak potencjału, aby osiągnąć samodzielność. W opinii pracownika socjalnego Stowarzyszenia zostanie w ośrodku do końca życia, gdyż poza ośrodkiem nie byłby w stanie utrzymać abstynencji.

Z uwagi na wypadek przy korzystaniu z piły mechanicznej stracił palec w prawej dłoni, a w rezultacie uszkodzenia ścięgien środkowy palec tej dłoni nie prostuje się, toteż wnioskodawca ma problem z uściskiem. Od około roku pojawiły się problemy z układem krążenia, wnioskodawca odczuwa klucie i kołatanie serca, miewa wysokie ciśnienie tętnicze.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów znajdujące się w aktach organu rentowego, aktach sądowych i zeznania wnioskodawcy. Dowody z dokumentów nie budziły wątpliwości, co do ich autentyczności, formy, treści oraz nie zostały zakwestionowane przez strony, toteż brak było podstaw do odmówienia im waloru wiarygodności. W taki sam sposób ocenił zeznania wnioskodawcy oraz świadka – pracownika socjalnego Stowarzyszenia (...), jako jasne, logiczne oraz spójne z okolicznościami wynikającymi z analizy zgromadzonej w sprawie dokumentacji.

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie jest zasadne.

Sąd wskazał, że zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku., poz. 111, ze zmianami), w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z Funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego Funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z Funduszu.

Sąd podniósł, że ustawodawca nie sprecyzował jak należy rozumieć owe szczególne uzasadnione przypadki jednakże wskazał, iż dotyczyć mają one sytuacji zdrowotnej lub rodzinnej osoby dłużnika. Przyjmuje się, że przez szczególnie uzasadnione okoliczności należy rozumieć chorobę dłużnika lub członków jego rodziny, nad którymi osoba zobowiązana do spłaty należności sprawuje bezpośrednią opiekę uniemożliwiającą pozyskanie dochodów niezbędnych do podjęcia spłaty zadłużenia, bezskuteczność egzekucji, ubóstwo zagrażające dalszej egzystencji dłużnika poprzez nie zapewnienie minimum socjalnego w zakresie, który uniemożliwia spłatę zadłużenia w dłuższym okresie czasu, zdarzenia losowe, klęski żywiołowe.

Wystąpienie szczególnie uzasadnionego przypadku umożliwiającego skorzystanie z umorzenia należności zlikwidowanego Funduszu Alimentacyjnego podlega ocenie sądu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 roku (sygn. akt II UK 133/11, LEX nr 1168184). Sąd wskazał, że w W orzecznictwie Sądu Najwyższego uważa się, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych „szczególnie uzasadnione przypadki” związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają umorzenie należności zlikwidowanego Funduszu Alimentacyjnego, to sytuacje nadzwyczajne, powstałe w wyniku wypadku losowego, niezależne od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulega takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Z tych przyczyn zobowiązany nie jest w stanie na bieżąco ani w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej regulować obarczających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia oraz naruszenia innych istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt II UK 133/11, LEX nr 1168184, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, sygn. akt I UK 119/10, LEX nr 686798, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 roku, sygn. akt I UK 270/09, LEX nr 585729, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2008 roku, sygn. akt II UK 359/07, Lex nr 544685).

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające umorzenie należności odwołującego T. Ś. (1) wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego w całości.

Sąd podniósł, że wnioskodawca ma już(...) lat, a z racji stanu zdrowia, wywołanego uszkodzeniem prawej ręki i rozwijającymi się schorzeniami układu krążenia jest on w stanie pracować tylko w ograniczonym zakresie. Wykonuje prace, do których zobowiązuje go regulamin pobytu w Stowarzyszeniu, jednak jego opiekun S. B. nie przydziela mu zajęć ciężkich.

Obecnie wnioskodawca uzyskuje wprawdzie świadczenie wypłacane przez Stowarzyszenie w wysokości 400 złotych, jednakże – zdaniem Sądu - nie można przyjąć, że stanowi ono dochód umożliwiający zaspokojenie w najbliższej przyszłości należności Funduszu Alimentacyjnego. Sąd dodał, że wspomniany wyżej wiek i ograniczenia powodują małą atrakcyjność wnioskodawcy na rynku pracy. Nie jest on w stanie zarobić dodatkowej kwoty na terenie ośrodka, a tym bardziej na zewnątrz, albowiem jego opiekun określa to, jako ryzykowne dla jego procesu terapeutycznego.

Stan zdrowia wnioskodawcy związany z trwałym uszkodzeniem prawej dłoni, wiekiem i rozwojem od roku schorzeń kardiologicznych nie rokuje, zdaniem Sądu, znaczącej poprawy w przyszłości.

W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę sytuację życiową i zdrowotną wnioskodawcy nie można stwierdzić, by miał on możliwość spłacenia zadłużenia wobec Funduszu, przy jednoczesnym zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, zarówno w chwili obecnej jak i w przyszłości. Nie dysponuje majątkiem ruchomym i nieruchomym, nie posiada żadnych wartościowych przedmiotów, które mogłyby zostać przeznaczone na uregulowanie zadłużenia. W praktyce pozostaje na utrzymaniu Stowarzyszenia, które zaspokaja jego wszelkie potrzeby, a otrzymywane świadczenie w wysokości 400 złotych ma bardziej charakter kieszonkowego, a nie źródła dochodu.

Tym samym aktualna sytuacja odwołującego wyczerpuje pojęcie „szczególnie uzasadnionego przypadku” w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych i jest wystarczającą przesłanką do umorzenia skarżącemu kwoty 16.695 złotych należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń wraz z 5 % opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością Funduszu.

Mając powyższe na uwadze Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.

Z wyrokiem tym nie zgodził się pozwany. Wniósł apelację. Zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

- naruszenie art.68 ust.1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r o świadczeniach rodzinnych poprzez zmianę decyzji z 6 lutego 2020 r. i umorzenie T. Ś. (1) należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego w kwocie 16 695 z w sytuacji, gdy nie została spełniona żadna z przesłanek pozwalających na umorzenie,

- naruszenie art.233 §1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego, gdy dowody zgromadzone w sprawie nie uzasadniają takiego rozstrzygnięcia.

Mając na względzie te zarzuty apelant wniósł zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, bądź uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji i przyjmuje je za własne.

Sąd I instancji nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów zakreślonych przepisem art.233 k.p.c. Przeciwnie, materiał dowodowy wszechstronnie rozważył, prawidłowo ustalił stan faktyczny i dokonał właściwej subsumcji tego stanu faktycznego.

Przepis art. 68 ust.1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. posługując się zwrotem niedookreślonym daje sądowi stosowny luz decyzyjny pozwalający na ocenę różnorodnych stanów faktycznych, w jakich znajdują się dłużnicy alimentacyjni w aspekcie możliwości umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Apelujący w swej apelacji wskazuje, że wnioskodawca nie ma orzeczenia o niepełnosprawności i może wykonywać lekkie prace fizyczne i zarobkować. Pomija jednak tę część ustaleń Sądu, z których wynika, że T. Ś. (1) jest bezdomnym,

niepijącym alkoholikiem, który może funkcjonować jedynie w warunkach ośrodka stworzonego przez Stowarzyszenie (...). Warunkiem pobytu w tym ośrodku jest całkowita abstynencja, W ośrodku tym wnioskodawca wykonuje drobne prace, które nie są wynagradzane lecz stanowią jego wkład w funkcjonowanie Stowarzyszenia. Otrzymuje on świadczenie socjalne w kwocie 400 zł. (...) podjął zatem ambitną próbę ponownego ułożenia i uporządkowania swego życia zarówno w aspekcie wyjścia z czynnego alkoholizmu jak i poprawy stosunków z najbliższą rodziną. Z ustaleń Sądu wynika bowiem, że nie spożywa alkoholu i utrzymuje obecnie kontakt z dziećmi i wnukami.

Istotne jest i to, że - jak wynika z zaświadczenia Stowarzyszenia - wnioskodawca poza ośrodkiem nie byłby w stanie utrzymać abstynencji. Tylko zatem życie wspólnotowe do końca życia ze stosownym wsparciem daje mu możliwość kontynuowania obranej drogi. Oczekiwanie apelanta, że wnioskodawca będzie podejmować zatrudnienie i zarobkować nie jest w związku z tym realne i uzasadnione.

Apelujący koncentruje się także (zaznaczając to w apelacji tłustym drukiem), że T. Ś. (1) otrzymuje świadczenie socjalne w kwocie 400 zł To niskie świadczenie wbrew oczekiwaniu apelanta nie może być jednak realną podstawą spłaty długu. Należy mieć na uwadze, że egzekucja z majątku nigdy nie oznacza wyzucia dłużnika z wszelkich dóbr o charakterze majątkowym. (zob. art.829 k.p.c.); wolna od egzekucji jest przecież pewna część wynagrodzenia za pracę, zasiłków, dodatków itd.(art.833 k.p.c.) W związku z powyższym świadczenie socjalne, które wnioskodawca przeznaczają na swoje skromne potrzeby jak również na drobne prezenty dla wnuków nie może stanowić podstawy do wyciągnięcia wniosku, że T. Ś. (1) ma majątek, który mógłby być(nawet w ratach) źródłem spłaty zadłużenia.

Faktem jest, że w pewnym okresie swego życia wnioskodawca w sposób rażący nie przestrzegał porządku prawnego uchylając się od obowiązku alimentacji i dopuszczając się innych przestępstw . Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego nie jest jednak premiowaniem takiej postawy, lecz ma u swego podłoża istotną zmianę postępowania wnioskodawcy jego wiek, bezdomność, brak możliwości zarobkowania i decyzję zachowania całkowitej abstynencji w warunkach pobytu w ośrodku.

Reasumując Sąd I instancji trafnie uznał, że brak możliwości zarobkowania przez (...) letniego niepijącego alkoholika, przebywającego we wspólnocie dla osób bezdomnych, niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi, który wykonuje na rzecz ośrodka drobne prace, otrzymującego świadczenie socjalne miesięcznie w kwocie 400 zł, nie mającego żadnego majątku ani innych źródeł dochodu jest szczególnie uzasadnionym przypadkiem, o którym mowa w art. 68 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Mając na względzie powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.